

Monika Triest,
onderzoekster

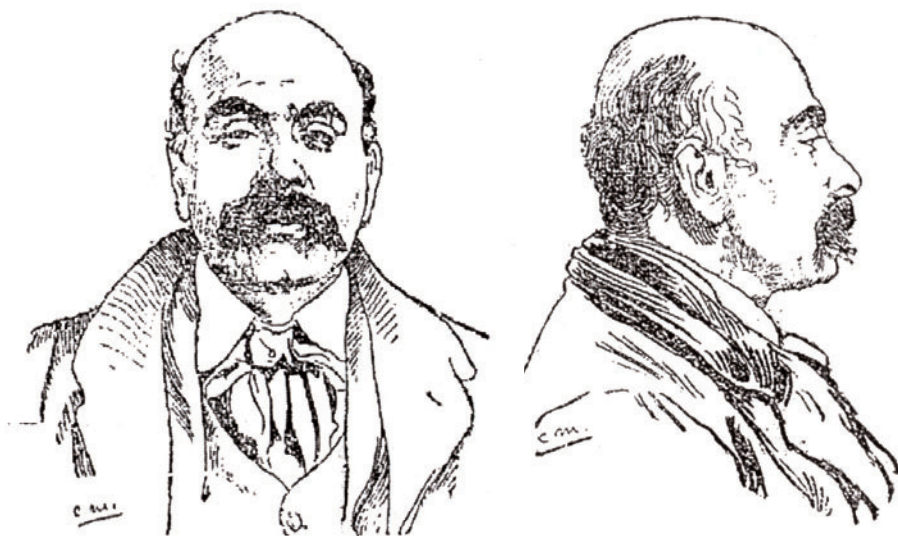
ANNE MORELLI Rubino, l'anarchiste italien qui tenta d'assassiner Léopold II

ANNE MORELLI,
*Rubino, l'anarchiste
italien qui tenta
d'assassiner Léopold II,*
Bruxelles: Editions
Labor, 2006, 150 p.

Anne Morelli is een dame om U tegen te zeggen. Zij is bekend in progressieve kringen als een bijzonder schrandere vrouw met een scherp analytisch inzicht en glasheldere standpunten met overtuigende argumenten in debatten. Zij is bovendien een van onze zeldzame wetenschappers die het aandurven om moeilijke maatschappelijke thema's, zoals migratie en immigratie, subversie en verzet in onze eigen Belgische geschiedenis, de mythologieën van onze geschiedenis, de diepere gronden van de arbeidersbeweging en de sociale wetgeving, anarchisme enz. te bestuderen en toegankelijk te maken. Het is over dit laatste onderwerp dat het boek gaat. Het anarchisme was nooit een voldragen beweging in België, maar er waren wel anarchistische invloeden en een aantal buitenlandse anarchisten die in België actie kwamen voeren. Eén van hen was Gennaro Rubino, een Italiaanse anarchist die grotendeels in de vergetelheid is geraakt, ondanks het feit dat hij de dader was van de eerste en enige moordpoging op een koning van België. De koning was Leopold II, de datum 15 november 1902, de plaats dicht bij de Brusselse beurs, op de terugweg van de koninklijke koetsen na het plechtige *Te Deum* in de Sint-Goedelekerk van Brussel. De aanslag mislukte, de kogels waren gericht op de laatste koets met hoge ambtenaren, maar niemand raakte gewond. De koning zelf tilde niet zwaar aan de aanslag en profiteerde er zelfs van, want zijn dubieuze reputatie sloeg om in een grotere populariteit bij de bevolking en talloze steunbetuigingen van binnen- en buitenlandse prominenten.

Was deze mislukte aanslag een fait divers in onze geschiedenis of verdiende hij toch enig wetenschappelijk

Rubino tijdens zijn proces, 1902 (uit: A. MORELLI, *Rubino, l'anarchiste italien qui tenta d'assassiner Léopold II*)

onderzoek? Anne Morelli ging de uitdaging aan om, ondanks beperkte bronnen, een aantal essentiële vragen te stellen: wie was deze Gennaro Rubino, hoe kwam hij van Italië via Groot-Brittannië in België terecht, waarom koos hij Leopold als doelwit, handelde hij uit oprechte anarchistische overtuiging en wat is er van hem blijven hangen in ons collectieve geheugen?

Morelli baseert zich voornamelijk, maar zeker niet uitsluitend, op de memoires die Rubino schreef voor en na zijn heldendaad, grotendeels in de gevangenis van Leuven Centraal, waar hij, na vijftien jaar dwangarbeid, in een isolatiecel overleed.

Morelli doet haar reputatie als historische critica alle eer aan. Het boek is veel meer dan een chronologische opsomming van feiten. Zij plaatst de figuur van Gennaro Rubino in een veel ruimere context: wat was het politieke en ideologische kader van die periode in Italië waar het anarchisme bloeide, en in Groot-Brittannië waar veel Italiaanse anarchisten een onderkomen vonden en zich ook organiseerden? Welke rol speelden familiale, affectieve en financiële factoren in de keuzes die Rubino maakte? Waarom werd hij een door en door verbitterd en wanhopig mens die door iedereen, ook door zijn kameraden, verstoten werd? Zag hij de zingeving van zijn leven uiteindelijk enkel nog in een heldendaad, waardoor hij zijn eigen miserie en die van alle onderdrukten in de wereld zou wreken?

Morelli brengt de mens Rubino heel dichtbij, vooral door zijn eigen getuigenissen in zijn memoires. Interessant is vooral de link die zij legt tussen Rubino's politieke opstandige plannen en het massacre van Leuven in 1902, toen bij een arbeidersbetoging voor algemeen stemrecht meerdere doden en gewonden vielen door kogels van de burgerwacht. Rubino ziet de koning van België als ultieme verantwoordelijke voor dit bloedbad, wat hem een concrete motivatie geeft om hem als doelwit uit te kiezen. Maar er is meer aan de hand. Politieke motivatie als motor van individuele geweldplegingen was rond 1900 niet uitzonderlijk. Er was zelfs sprake van een soort van 'epidemie', maar de vraag blijft: 'Wat maakt iemand tot een koningsmoordenaar?' Uit de analyse van Morelli zou men zelfs een profiel kunnen opmaken en dit vertalen naar hedendaagse toestanden: 'Wat maakt iemand tot terrorist of zelfmoordterrorist?' Zelf legt ze de link niet, behalve in één klein zinnetje helemaal vooraan in het boek. Ze beperkt zich, als besluit van haar boek, tot drie mogelijke epilogen: wat is er van Rubino in ons geheugen en in onze geschiedschrijving overgebleven, wat is er geworden van de nazaten van Rubino en welke waren de politieke effecten van deze moordpoging op de koning? Enkele foto's illustreren dit sobere boek dat getuigt van grote zorgvuldigheid van onderzoek, al was het maar door de 'conditionnel' waarin de auteur schrijft en op die manier steeds ruimte laat voor verder bronnenonderzoek en interpretaties. Een boek dat de lezers zal verrassen.